

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכי"ב,
נא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

זברי השירה

ויזבר משה באזני כל קהל ישראל את זברי השירה הזאת עד תמס (זברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'זברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת ויחי - חובתנו בשעה זו

כל מה שאדם מקבל מאחרים הוא צריך להרגיש שזה חסד

כתוב בתחילת הפרשה (מ"ז - כ"ח) "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה".

יש מקום לשאול, למה כתוב שיעקב היה שבע עשרה שנה במצרים, הרי החשבון הוא פשוט, שכבר כתוב בסוף פרשת ויגש (שם ט') "ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה", שיעקב היה בן מאה ושלשים שנה כשירד למצרים, וכעת הוא בן מאה ארבעים ושבע, וממילא יודעים שהיה שבע עשרה שנה במצרים, אז למה התורה כותבת לנו שיעקב היה בארץ מצרים שבע עשרה שנה?

כתב הרבינו בחיי, מצינו ביוסף שפרנס את אביו ו"ז שנה, והיא מדה כנגד מדה, בזכות צדקה שעשה יעקב עמו שפרנס אותו ו"ז שנה, שהרי כשפירש יוסף מאביו בן ו"ז שנה היה, שנאמר (בראשית ל"ז - ב') "אלה תולדות יעקב יוסף בן שבע עשרה שנה", ובזכות שפרנס יעקב את יוסף שבע עשרה שנה, מצינו שפרנס יוסף ליעקב במצרים ו"ז שנה, מדה כנגד מדה, וזה שכתוב: "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה".

וכן כתב בעל הטורים (בד"ה שבע עשרה שנה), כנגד ו"ז שנים שגדל הוא ליוסף לכלול יוסף ו"ז שנה.

'ויחי' בגמטריא שלשים וארבע, וזה רמז על השלשים וארבע שנים שיעקב אבינו ויוסף הצדיק היו ביחד, דהיינו שיוסף הצדיק רצה להכיר טובה לאביו יעקב אבינו על השבע עשרה שנה שחושב שמגיע לו את מה שקיבל, הוא לא יכול להכיר טובה, כי חושב לעצמו שמגיע לו לפי הטבע או על פי דין, אבל מי שמבין שכל מה

[בדרך כלל בן אדם שחושב שמגיע לו את מה שקיבל, הוא לא יכול להכיר טובה, כי חושב לעצמו שמגיע לו לפי הטבע או על פי דין, אבל מי שמבין שכל מה שהוא מקבל זה חסד, וכל מה שהשני עושה עבורו זה חסד, הוא מרגיש כל הזמן שיש לו הכרת הטוב כלפי אחרים הנמצאים בסביבתו.]

שמעתי מאברך חשוב שלפני כחודש היה מבצע מיוחד באחד מהחנותיות בארץ, שביום מסוים כל מי שקונה שם מוצרים נכנס להגרלה, ומי שזוכה בהגרלה יזכה במאה אלף שקלים, ויהי היום שלח את בנו לקנות שם אטריות, לאחר חודש האברך קיבל שיחת טלפון והודיעו לו שזכה בהגרלה ועליו להגיע לחנות עם הקבלה, חיפש את הקבלה ולא מצא, בכל זאת הלך לחנות וביקש מהקופאי שיוציא את הקבלה מהקופה הממוחשבת, לאחר חיפוש קצר מצא הקופאי את הקבלה, אומנם אחר כך התברר שהקופאי שעבד באותו היום רשם בטעות חמש שקיות במקום שש, והיות שלא רשום שש שקיות אטריות הוא לא זכה בהגרלה, באותו רגע האברך התחיל להודות להקב"ה שע"ז התברר לו שבנו לקח שש שקיות של אטריות ושילם רק חמש, יוצא שעדיין לא שילם על שקית אחת, וכעת יש לו אפשרות לשלם את השקית הזאת ולא יעבור על איסור 'גזל'!

זה הסתכלות של בן אדם שחושב שכל מה שאנו מקבלים בעולם זה מדין חסד ולא מגיע לנו כלום.

תכלית העולם הזה תשובה ומעשים טובים

"ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה ויקח את שני בניו עמו את מנשה ואת אפרים" (מ"ח - א').

כתוב במדרש (פסיקתא זוטרתא - לקח טוב), הנה אביך חולה, מעולם לא חלה אדם עד יעקב שבא וביקש רחמים שיחלה האדם, אמר רבש"ע מתוך שאדם חולה מרגיש בעצמו והוא מצוה את ביתו, ומתמרקים עונותיו והוא חוזר בתשובה, א"ל הקדוש ברוך הוא דבר טוב שאלת, חייך ממך אני מתחיל.

עוד מבואר שם שאברהם אבינו ביקש זקנה כדכתיב "ויהי כי זקן אברהם", יצחק אבינו ביקש ייסורים ויעקב אבינו ביקש חולי.

לכאורה אנחנו היינו מתפללים על פרנסה ובריאות כי זה העיקר?

אבל האבות לא חיו על כסף ולא על הדברים הגשמיים כי הבינו שתפקיד האדם בעולם הזה הוא להכין את עצמו לעולם הבא, ולכן אם בן אדם יודע ע"י חולי שהוא הולך למות כך יכול להכין את עצמו כי יודע שהוא יותר קרוב לעבור לעולם הבא.

כתוב בילקוט שמעוני (ברמז קנ"ד) על הפסוק (נ' - כ"א) "וידבר על לבם", אמר להם אתם מנהג סדורו של עולם ו"ב שעות ביום ו"ב שעות בלילה ו"ב חדשים ו"ב מזלות ו"ב שבטים יכול אני לבטל מנהג סדורו של עולם.

בזה יעקב אבינו רצה להגיד לשבטים שכמו שמבינים שיש סדר בבריאה, ושעות היום ושעות הלילה הם חלק מקיום הבריאה כך גם השבטים, השבטים הם גם חלק מקיום הבריאה ולא שייך לאבדם.

לכן על כל אחד ואחד לדעת שחיוו הוא חלק מקיום הבריאה, וכל אחד שעושה תפקידו הוא מקיים בזה את הבריאה.

מעשה ברבי שמואל הלוי קעלין זצ"ל, בעל מחצית השקל, שהיה לו סכין גדול כמו חרב למטרת שחיטה. והנה באחד הימים נגנב הסכין מבית הרב ע"י גוי אחד שהלך ורצה את חבירו באותו סכין, כאשר ראו את הסכין תקוע בגבו של המת, הלכו והלשינו למושל שהסכין הזה שייך לרב, ובוודאי שהוא הרג את הגוי. כאשר הזמינו את הרב למשפט להאשימו ברציחה, הציעו לרב לומר שהסכין בכלל לא שלו ואין לו שום קשר לסכין, כדי שיצא זכאי. אבל הרב עמד בשלו, ואמר "אני לא משקר, אני אגיד את האמת ותראו שתהיה סיעתא דשמיא", וכך היה, שהלך לפני השופט ואמר את האמת, המושל כל כך התפעל ממנו בגלל שגם הוא ידע שהרב היה יכול להכחיש שהסכין אינו שלו, ובכל זאת הודה על האמת שהסכין שייך לו, ומזה הבין שהרב הוא איש אמת, והמושל פטרו לשלום. חזר הרב ואמר לתלמידיו "אתם רואים שכשאומרים אמת אין מה להפסיד, והשקר הוא לרעת האדם".

כששאלו למחצית השקל איך ידע שעליו להגיד את האמת? ענה להם שלמד זאת מיהודה, כשיוסף ביקש לראות את בנימין, יהודה היה יכול לקחת אחד מן השוק ולהגיד לו 'זה בנימין' ובכל זאת הלך לחפש את בנימין. ומכאן עלינו ללמוד שתמיד צריך להגיד אך ורק את האמת. [ואם יהודה היה מנסה לרמות את יוסף, יוסף היה שם לב שעובדים עליו והיו מכניסים את עצמם לסכנה גדולה כי יוסף ידע מי זה בנימין].

המעביר על מידותיו זוכה לבנים תלמידי חכמים

"ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם" (מ"ח - ז').

כתוב רש"י (בד"ה ואקברה שם), ולא הולכתיה אפילו לבית לחם להכניסה לארץ, וידעתי שיש בלבך עלי [תרעומת], אבל דע לך שעל פי הדבור קברתיה שם שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבוזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר (ירמיה ל"א - י"ד) "קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה...", והקב"ה משיבה (שם ט"ו) "יש שר לפעולתך נאם ה' ושבנו בנים לגבולם".

ומובא במדרש שבשעת החורבן, האבות התפללו ולא נענו, וכשרחל אמנו התפללה היא נעתה.

שואלים, וכי מסירת הסימנים זה יותר מניסיון העקידה?

כתוב בגמ' תענית (דף כ"ה ע"ב), ת"ר מעשה ברבי אליעזר שגזר שלש עשרה תעניות על הצבור ולא ירדו גשמים באחרונה התחילו הצבור לצאת אמר להם תקנתם לעצמכם געו כל העם בבכיה וירדו גשמים שוב מעשה בר' אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה ירד רבי עקיבא

אחריו ואמר אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים הוו מרנני רבנן יצתה בת קול ואמרה לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מדותיו וזה אינו מעביר על מדותיו.

שאל רבי ישראל סלנטר זצ"ל, אם רבי עקיבא עובר על מידותיו זה סימן שהוא יותר גדול מרבי אליעזר, אז איך מסבירים את הגמ' שיצתה בת קול ואמרה "לא מפני שזה גדול מזה"?

ותירץ שההסבר למעביר על מידותיו הוא שאם לדוגמא יש שני אנשים המבקשים אותו דבר, ועל פי דין לא מגיע לשניהם לקבל, מי שמעביר על מידותיו [בפרט כשה למען רבונו של עולם, למען קידוש שם שמים, למען תורתנו הקדושה, למען קיום התורה והמצוות], הקב"ה מתנהג עמו מידה כנגד מידה וישמע את בקשתו, וזה לא בגלל שהוא גדול מחברו אלא כי הוא יש לו הזכות שהקב"ה גם כן כביכול מעביר על מידותיו על ידי שיגולו רחמיק על מידותך.

וזה ההסבר כאן, שהמעלה של רחל אמנו היא שויתרה ונתנה את הסימנים ללאה והיא כבר בדרגה של מעביר על מידותיו וכך הקב"ה מתנהג איתה מידה כנגד מידה, ולכן הקב"ה שומע את התפילות שלה יותר משאר האבות הקדושים.

ידוע הסיפור המרטיט אודות ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שבנסיעתו לקבר רחל דיבר עם רחל אמנו וביקש ממנה "הקב"ה מבקש ממך מנעי קולך מבכי, אולם אני, חיים בנך, מבקש ממך אל תפסיקי לבכות".

פעם כשהיה ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בקבר רחל עמד סמוך למחיצה והגיע לאזניו קולה של אשה שעמדה סמוך למחיצה מעבר השני, ומתחננת לפני הקב"ה. היא היתה חשוכת ילדים, וכבר עברו כמה וכמה שנים מהחחונה ועדיין לא נתרצה בילדים, וצערה היה נורא ואיום. פתאום פתחה ואמרה כך "רחל אמנו, הלא גם את היית חשוכת ילדים, ואת יודעת היטב את גודל הצער והעוגמת נפש הכרוך במצב כזה, תהיי את מליצת יושר שאזכה גם אני לכן כמו שזכית את". כאשר רבי חיים שמע מלים אלו, נתמלא התרגשות מתפילתה התמימה של אותה אשה, ופנה אליה באמרו "מובטחני שתפילתך נתקבלה, ובדואי תזכי לשנה הבאה לכן, ואני אהיה סנדק", ואכן כך היה, התרגשה ביום היארציית של רחל אמנו!

שנים ספורות לפני פטירתו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, נסעו הוא והאדמו"ר מגור שליט"א עם משלחת של כמה ראשי ישיבות לחזק את העם שבגולה. המסע הצליח מעל ומעבר למשוער, גם מבחינה רוחנית וגם מבחינה התרומות. בכל מקום שהגיעו אליו, המתינו להם אלפי אנשים שקבלו אותם בכבוד מלכים, ושמו בצמא את דבריהם. ההתעוררות היתה גדולה, ואנשים תרמו ככל יכלתם. כששבו לארץ, גילו מלואו ראש הישיבה שאנשים עזי מצח וחסרי דעת כתבו כתבי נאצה והדביקו על דלת ביתו. מלואו של ראש הישיבה רצו לקרוע את הכתבים, אך הוא עצר בעדם, ואסר עליהם להסירם מן הדלת, ואמר ראש הישיבה למלווי "מכל הכבוד שקיבלתי שם בחוץ לארץ, לא ישאר לי מאומה, אך מההשפלה הזאת אני רק מרויח. אם היה אדם יודע כמה שוה בעולם הבא כל טיפת בזיון בעולם הזה, היה קונה את ההשפלה בכסף מלא. הקב"ה שלח לי מתנה נפלאה עד פתח הבית: בזיונות! אפשרות נדירה להוריד מעלי את הכבוד שקבלתי בשעתו, בכבוד אי אפשר לשלם בעולם הבא, הוא נחשב שם למטבע חסר ערך, אבל בזיון שוה שם מיליונים!"

היה זה בדרך הביתה לאחר תפילת ותיקין באיצקוביץ, אחד המלווים אמר למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל "אני מוטרד". ראש הישיבה תמה: "מה מפריע לך? איזו סוגיה אינך מבין?..." האיש שתק, לבסוף שאל "זה דבר שלא היה בהיסטוריה, אבא, בן ונכד, שלש דורות שהם גדולי הדור, מנהיגי ישראל: הבית הלוי, רבי חיים מבריסק והרב מבריסק, איך זה?!". רבינו עצר מהילוכו, היה נראה כי הוא חושב עמוקות, ואז אמר: "הבית הלוי ספג בזיונות רבים והמשיך לעבוד את ה' בשמחה על אף הבזיונות והקשיים, על דבר כזה זוכים לשכר הרבה! גם מרן חפץ חיים זצ"ל היה מתפלל בסוף ימיו שיזכה ליסורים של בזיונות, שכל ימיו לא זכה לזה".

השפעה של ברכה דרך נתינת יד או ראייה

"ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק להם" (מ"ח - י').

כתב הספורנו (בד"ה לא יוכל לראות), היטב כדי שתחול עליהם ברכתו בראותו אותם כענין "אשר תראנו משם" (במדבר כ"ג - ו"ג), וכענין "ויראהו ה' את כל הארץ" (דברים ל"ד - א') כדי שיברך אותה. וכן באלישע ויפן אחריו ויראם.

ועוד כתב (בד"ה וישק להם ויחבק להם), כדי שתדבק נפשו בהם ותחול עליהם ברכתו.

ראש ישיבת פוניבז' מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א [שה' ינחם אותו על פטירת אחיו הגאון רבי שלום זצ"ל, מראשי ישיבת קול תורה] סיפר שהרב מבריסק זצ"ל לא אהב ליתן יד כשאנשים היו באים אליו להתברך. ופעם סיפר זאת למשגיח דיישיבת פוניבז' הגרא"א דסלר זצ"ל ואמר לו הגרא"א שיש ראייה מהפרשה שיעקב אבינו דקדק עם ידיו עד כדי כך שהחליף את ידיו, זה לימינו וזה לשמאלו, ולכאורה היה יכול לברך את אפרים ומנשה בלי להניח את ידיו על ראשם, מכאן מבינים שיש מעלה מיוחדת שהברכה עוברת ע"י היד.

רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל, מראשי ישיבת מיר בירושלים, סיפר שכשהיה אברך צעיר לא זכה לילדים, הלך למשגיח דיישיבת פוניבז' רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל וביקש ממנו ברכה, רבי יחזקאל שאל "איפה אשתו נמצאת?", ענה שהיא מחכה בחוץ לבית, רבי יחזקאל ביקש שהיא תיכנס כדי לראות גם אותה ובידך את שניהם, דהיינו כדי ליתן ברכה צריך קשר או ביד או בראיה, ואמר להם שיש עוד זמן להוליד עשרה ילדים, וכך היה, ועוד יותר פלא שהילד העשירי נולד ביום היארציית של המשגיח!

חובתנו בשעה זו להשתעבד להקב"ה

בימים אלו רוב השלטונות בעולם החליטו הגבלות מסוימות כדי לעצור את התפשטות הנגיף. עלינו לדעת שהמקל לא נותן את המכות אלא מי שמחזיק במקל. מן השמים לא נותנים לנו להסתובב 'כרגיל'. ועלינו ללמוד מכל זה שאנחנו מוגבלים, אין לנו יכולים לעשות את מה שאנחנו רוצים. כפי שכתוב בפרשה "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים". ומובא במדרש שהיה נח עם החבילות. וכי זו צורה לנוח? אלא החמור הוא משועבד, אנחנו גם משועבדים כפי שכתוב "וירא מנוחה כי טוב ויט שכמו לסבול", דהיינו שהתכלית של האדם הוא להיות משועבד להקב"ה. וכעת הקב"ה מזכיר לנו שאנחנו מוגבלים כדי שנסעבד את עצמנו.

כתוב בפרקי אבות (פרק ו' משנה ב'), אל תקרא חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה.

שואלים, וכי זה בן חורין? הרי בן תורה אינו בן חורין כלל, כשבא לאכול הוא צריך קודם לבדוק שהאוכל כשר ברמה טובה, ולאחר שכבר מצא אוכל כשר הוא צריך לטול ידיים על פי ההלכה.

ומתרגים ע"י משל, אחד הגיע לבנק והמנהל אמר לו "אין לי כוח לדבר אתך, עבדתי כל כך קשה היום, לא שייך עכשיו". לאחר שיצא מהבנק חושב לעצמו "הוא מנהל בנק ואין לו כוח? הרי אני פקיד וגם אני עובד קשה, אני גם אגיד שאני עובד קשה!". זה נכון ששניהם עובדים קשה אבל ההבדל ביניהם הוא שהפקיד משועבד לעבוד כי הוא עובד עבור אחרים אבל המנהל עובד לעצמו וכל הרווח לעצמו. הנמשל לזה הוא שיש הבדל בין עבד לבן חורין, כי העבד הוא עובד לאדון והבן חורין עובד לעצמו. וזה הפשט כאן, "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" דהיינו שמי שלא עוסק בתורה הוא עבד של היצר הרע שלו, משא"כ בן חורין, נכון שזה קשה אבל כל מה שעובד זה לעצמו, הוא מרוויח מזה בלי סוף, והכל כדי לקבל שכר מהקב"ה.

כל ההגבלות שיש כעת באים להזכיר לנו שאנחנו מוגבלים, ועלינו להיות 'בן חורין', דהיינו לשעבד את עצמנו לרבונו של עולם. הנגיף הגיע אלינו כדי להאמין בהקב"ה, כעת אפשר לראות שיש בעל הבית בעולם כל רגע ורגע, היום אנו חיים בלי תוכניות אפילו למחרת!

יפר לי אחי רבי שמשון שליט"א ממונשסטער שביום שישי האחרון שמע רעש גדול סמוך לביתו בצרהיים, כשהסתכל על הגג ראה רציפי [סוג עוף המופיע בדרך כלל רק בלילות] ומסביבו היו מלא ציפורים, כל זה היה תמוה לו מאוד, פתח פרק שירה וראה שכתוב רציפי אומר 'נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם', וכל זה היה בעשרה בטבת! כך קישר למה שכתוב בחתם סופר בשם המדרש שבעשרה טבת הקב"ה יושב עם הפמליא שלו ודן אם יהיה בית המקדש או לא. לאחר ששמעתי את סיפור זה מאחי, שאלתי את מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א האם יש קשר לבית המקדש, וענה לי שיש יכול להיות. ואולי זה סימן טוב שהציפורים היו בסביבת הרציפי ושמעו שהקב"ה אמר שיהיה בקרוב "נחמו נחמו עמי", ויהי רצון שהשנה נזכה לזה במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך, ממקומך מלכנו תופיע... כי מחכים אנחנו לך... ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים גדולים, אמן.